НАЦЫЯНАЛЬНЫ ГІСТАРЫЧНЫ АРХІЎ БЕЛАРУСІ

DEPARTMENT FOR ARCHIVES AND RECORDS MANAGEMENT
OF THE MINISTRY OF JUSTICE OF THE REPUBLIC OF BELARUS

NATIONAL HISTORICAL ARCHIVES OF BELARUS

Series «History, archeography, source studies»

Archivaryus

Collection of scholarly papers and articles

Founded in 2001

Volume 10

Minsk
NHAB
2012

ДЭПАРТАМЕНТ ПА АРХІВАХ І СПРАВАВОДСТВУ
МІНІСТЭРСТВА ЮСТЫЦЫІ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ
НАЦЫЯНАЛЬНЫ ГІСТАРЫЧНЫ АРХІЎ БЕЛАРУСІ

Серыя
«Гісторыя, архівазнаўства, крыніцазнаўства»

Архіварыус

Зборнік навуковых паведамленняў і артыкулаў

Выходзіць з 2001 года

Выпуск 10

Мінск
НГАБ
2012

УДК [930.22+94(476)«15/19»(082)]
ББК 79.3(Беи)+63.3(4Беи)41
А87

Нацыянальным гістарычным архівам Беларусі падрыхтаваны дзясяты выпуск штогодніка «Архіварыус». На яго старонках асвятляецца шырокае кола пытанняў па гісторыі, архівазнаўстве, археаграфіі, крыніцазнаўстве і іншых спецыяльных гістарычных дысцыплінах. Публікуюцца дакументы па сярэдневяковай, новай і найноўшай гісторыі Беларусі, агляды архіўных фондаў і біяграмы беларускіх архівістаў. У навуковы ўжытак уводзіцца шэраг новых, раней невядомых дакументаў і фактаў.

Прызначаецца архівістам, гісторыкам, краязнаўцам і ўсім, хто цікавіцца старонкамі мінулага Беларусі.

Серыя заснавана ў 1998 г.

Рэкамендавана да друку Вучоным саветам
Нацыянальнага гістарычнага архіва Беларусі

Укладальнік:
З. Л. Яцкевіч

Рэдакцыйная калегія:
У. І. Адамушка, Ю. М. Бохан (галоўны рэдактар), *Г. Я. Галенчанка, У. М. Дзянісаў, М. М. Забаўскі, А. М. Люты, А. Я. Рыбакоў, І. В. Саверчанка, М. Ф. Шумейка, З. В. Шыбека, З. Л. Яцкевіч* (адказны рэдактар), *Д. У. Яцэвіч*

Рэцэнзенты:
доктар філалагічных навук *А. І. Мальдзіс,*
кандыдат гістарычных навук *С. У. Жумар*

У адпаведнасці з загадам Старшыні Вышэйшай атэстацыйнай камісіі Рэспублікі Беларусь ад 1 лютага 2012 № 21 зборнік навуковых прац «Архіварыус» уключаны ў Пералік навуковых выданняў Рэспублікі Беларусь для апублікавання вынікаў дысертацыйных даследаванняў па гістарычных навуках.

ISSN 2225-4412

© Дзяржаўная ўстанова
«Нацыянальны гістарычны
архіў Беларусі», 2012

Рэзюмэ

Аўчыннікава Раіса Іллінічна, старшыня секцыі па тапаніміцы ГА «Беларускае геаграфічнае таварыства».

«Аналіз кліматычных асаблівасцей на беларускіх землях у перыяд з 1810 па 1813 г.».

У працэсе вывучэння разнастайных крыніц, у т.л. НГАБ, прааналізаваны асаблівасці клімата ў Беларусі ў адзначаны перыяд. Умовы надвор'я вызначаны як фактар, які паўплываў на вынік вайны 1812 г. У дадатку прыводзяцца статыстычныя звесткі аб кліматычных змяненнях у Віцебску, Варшаве, Вільні, Маскве, Парыжы, Мінску ў першай палове XIX ст., а таксама кліматычныя назіранні ў Барысаўскім павеце ў 1812 г. і Віцебскай губерні ў 1813 г.

Баравы Расціслаў Вітальевіч, гісторык архітэктуры, загадчык аддзела гістарычных даследаванняў ТАА «Цэнтр па рэгенерацыі гісторыка-культурных ландшафтаў і тэрыторый».

«Планаванне і забудова левабярэжнай часткі гістарычнага цэнтра Мінска ў XIX – пачатку XX ст. (па матэрыялах архіўных крыніц)».

На падставе дакументаў НГАБ і Расійскага дзяржаўнага ваенна-гістарычнага архіва (РДВГА) у мэтах рэгенерацыі і рэстаўрацыі гісторыка-культурнай спадчыны Мінска праведзена даследаванне асаблівасцей планавання і забудовы ў XIX – пачатку XX ст. двух захаваных і трох страчаных кварталаў гістарычнага цэнтра сталіцы, якія змяшчаліся паміж вуліцай Янкі Купалы і левым берагам Свіслачы. Асаблівая ўвага нададзена Траецкаму прадмесцю.

Галубовіч Віталь Уладзіміравіч, кандыдат гістарычных навук, дацэнт кафедры грамадскіх навук Гродзенскага дзяржаўнага аграрнага ўніверсітэта.

«Да гісторыі міжэтнічных дачыненняў у Полацку ў першай палове XVII ст.: выпадак з яўрэямі».

Даследаваны ўзаемаадносіны полацкіх мяшчан-хрысціян і яўрэяў у першай палове XVII ст. На прыкладзе выпадку супраціўлення палачан яўрэйскаму

засяленню горада ў 1633 г. адзначаны факт прысутнасці ў свядомасці хрысціянскага насельніцтва Полацка тых жа ўяўленняў і стэрэатыпаў у адносінах да яўрэяў, што і ў Заходняй Еўропе.

Грыб Антон Валер'евіч, аспірант кафедры крыніцазнаўства гістарычнага факультэта БДУ.

«Дзісненскі магістрат: структура і функцыі (паводле актавых кніг перыяду Рэчы Паспалітай)».

На падставе дакументаў, створаных у Дзісненскім магістраце ў канцы XVII – канцы XVIII ст., а таксама іншых крыніц і літаратуры, аўтар паспрабаваў вызначыць функцыі магістрацкіх пасад з мэтай даследавання іх ролі ў кіраванні г. Дзісна ў перыяд Рэчы Паспалітай.

Грывянёў Аляксандр Леанідавіч, вядучы навуковы супрацоўнік аддзела інфармацыйна-пошукавых сістэм НГАБ.

«Полацкі касцёл Святога Ружанца і яго парафія ў другой палове XVIII – пачатку XX ст. (па матэрыялах НГАБ)».

З мэтай больш шырокага асвятлення дзейнасці каталіцкай царквы на беларускіх землях па дакументах НГАБ праведзена даследаванне малавядомых старонак гісторыі касцёла Святога Ружанца, іншых касцёлаў і капліц Полацкай парафіі. Прыведзены пералік населеных пунктаў, якія ўваходзілі ў яе склад у 1911 г.

Доўнар Аляксандр Барысавіч, загадчык сектара крыніцазнаўства і археаграфіі Інстытута гісторыі НАН Беларусі.

Інфармацыя: Білоус, Н. Тестаменти киян середини XVI – першої половини XVII ст. — К.: Вид. дім «Простір», 2011. — 200 с.

Даецца навуковая ацэнка працы ўкраінскай даследчыцы Н. Белавус, прысвечанай публікацыі і крыніцазнаўчаму аналізу 13 тэстаментаў кіяўлян сярэдзіны XVI – першай паловы XVII ст., адзначаецца высокі ўзровень навукова-даведачнага апарату і іншыя станоўчыя бакі выдання.

Жумар Сяргей Уладзіміравіч, кандыдат гістарычных навук, намеснік дырэктара Беларускага навукова-даследчага інстытута дакументазнаўства і архіўнай справы.

«Слова пра Аляксандра Мікалаевіча Міхальчанку».

Артыкул прысвечаны памяці першага старшыні Дзяржаўнага камітэта па архівах і справаводству А. М. Міхальчанкі (19.08.1947–12.02.2012).

Каралёў Павел Анатольевіч, старшы навуковы супрацоўнік Беларускага дзяржаўнага музея народнай архітэктуры і побыту.

«Захаванне помнікаў архітэктуры Беларусі ў перыяд Расійскай імперыі (па матэрыялах НГАБ)».

Разгледжаны комплекс мерапрыемстваў, якія ажыццяўляліся расійскім урадам па захаванні помнікаў гісторыі і культуры, у тым ліку аб'ектаў архітэктуры, на беларускіх землях. На падставе дакументальных матэрыялаў НГАБ даследаваны першыя ўказы па ахове помнікаў за 1826 і 1837 гг., апісальныя звесткі па розных губернях, цыркуляры і прадпісанні ўлад, парадак дзейнасці статыстычных камітэтаў і вучоных архіўных камісій. Адзначаецца актуальнасць дадзенай тэмы для сённяшняга дня, калі пытанне аховы гісторыка-культурнай спадчыны робіцца адным з прыярытэтных напрамкаў дзяржаўнай палітыкі Рэспублікі Беларусь.

ЛАТУШКІН АНДРЭЙ МІКАЛАЕВІЧ, кандыдат гістарычных навук, дацэнт кафедры крыніцазнаўства гістарычнага факультэта БДУ.

«Архівісты Нясвіжскага архіва Радзівілаў (частка V, літары С–Я)».

Дадзеным артыкулам завяршаецца публікацыя біяграм архівістаў Нясвіжскага архіва XVIII–XX стст. Прыводзяцца звесткі аб архівістах, чые прозвішчы пачынаюцца з літар С–Я (16 асоб). Для складання біяграм выкарыстаны дакументы НГАБ, Дзяржаўнага гістарычнага архіва Літвы (ДГАЛ, Вільнюс), Галоўнага архіва старажытных актаў (ГАСА, Варшава). Найбольшая ўвага нададзена жыццядзейнасці Рамуальда Сымановіча (1793–1873) і Баляслава Таўрагінскага (1904/1905–1974), адных з найбольш яскравых беларускіх архівістаў свайго часу.

ЛАШКЕВІЧ АЛЯКСАНДР АЛЯКСАНДРАВІЧ, кандыдат гістарычных навук, вядучы навуковы супрацоўнік аддзела старажытных актаў НГАБ.

«Эпізоды дзейнасці Магілёўскага губернскага жандарскага ўпраўлення ў другой палове XIX – пачатку XX ст. (па матэрыялах НГАБ)».

Артыкул падрыхтаваны па не публікаваных раней дакументах НГАБ. У ходзе іх вывучэння даецца характарыстыка працы Магілёўскага губернскага жандарскага ўпраўлення па захаванні стабільнасці сацыяльна-палітычнага ладу Расійскай імперыі ў другой палове XIX – пачатку XX ст. на падуладнай яму тэрыторыі. Адзначаны асобныя накірункі працы згаданай установы: нагляд за дзейнасцю легальных і нелегальных грамадска-палітычных арганізацый і рухаў, барацьба з выхадам і распаўсюджаннем нелегальнай літаратуры і ваенным шпіянажам, асвятленне прычын хваляванняў рабочых.

Лукашэвіч Андрэй Міхайлавіч, кандыдат гістарычных навук, дацэнт кафедры новай і найноўшай гісторыі Беларусі гістарычнага факультэта БДУ.

«Эвалюцыя вайсковага кіравання ў беларускіх губернях Расійскай імперыі (1796–1812)».

Разгледжана эвалюцыя ваеннага ўпраўлення на беларускіх землях у 1796–1812 гг. У працэсе навуковага аналізу прапануецца гіпотэза аб увядзенні вясной 1812 г. ваеннага становішча ў памежных рэгіёнах як выніку агульнага недаверу з боку расійскіх улад да насельніцтва беларускіх губерняў, сімпатыі якіх знаходзіліся на баку Напалеона.

Сумесна *з Яцкевічам З. Л. — «Палітычнае становішча беларускіх зямель напярэдадні вайны 1812 г. і падрыхтоўка іх для верагоднага тэатра ваенных дзеянняў».*

Упершыню публікуюцца 24 дакументы НГАБ, якія сведчаць аб агульнай сістэме ваеннага ўпраўлення, раскрываюць палітычныя настроі сярод насельніцтва беларускіх губерняў, паказваюць асаблівасці барацьбы з напалеонаўскай агентурай і спачуваючымі французскай арміі, інфармуюць аб фартыфікацыйным уладкаванні беларускага тэатра ваенных дзеянняў у 1810–1812 гг. і аб узроўні падрыхтоўкі картаграфічных матэрыялаў заходняга рэгіёна.

Некрашэвіч Піліп Анатольевіч, магістрант кафедры новай і найноўшай гісторыі Беларусі гістарычнага факультэта БДУ.

«Асаблівасці ўзаемаадносін вайскоўцаў Асобнага Літоўскага корпуса і насельніцтва беларускіх губерняў (1817–1830)».

На падставе дакументаў двух гістарычных архіваў Беларусі, ЛДГА, а таксама манаграфій, нарысаў і шэрагу іншых крыніц разглядаецца і аналізуецца праблема супярэчлівых узаемаадносін мірнага насельніцтва заходніх беларускіх губерняў (Валынскай, Гродзенскай і Мінскай, а таксама Беластоцкай вобласці) і ваеннаслужачых Асобнага Літоўскага корпуса ў адзначаны перыяд. Зроблена выснова аб прычыне канфлікту паміж грамадзянскім насельніцтвам і вайскоўцамі згаданага баявога падраздзялення.

Несцяровіч Юрый Уладзіміравіч, кандыдат гістарычных навук, старшы навуковы супрацоўнік аддзела археаграфіі БелНДІДАС.

«Да пытання аб пабудове тэрмінасістэмы археаграфіі: нарыс па экспілікацыі паняцця стандартнай перадачы тэксту публікуемага гістарычнага дакумента».

Даследуючы тэрміналагічны апарат дакументалогіі і археаграфіі, аўтар робіць спробу ўключыць у археаграфічную тэрмінасістэму паняцце «стандартная перадача тэксту публікуемага гістарычнага дакумента». Праводзіць аналіз карэктнасці выкарыстання ў археаграфіі тэрмінаў і паняццяў, якія характарызуюць розныя спосабы перадачы тэксту гістарычнага дакумента.

Яго ж, *«Аптымізацыя выкарыстання тэрмінаў «транслітарацыя», «практычная транскрыпцыя», «транскрыбіраванне» ў сферы эдыцыйнай дзейнасці».*

Выкарыстоўваючы паняційны апарат лінгвістыкі, археаграфіі і тэксталогіі, аўтар прапаноўвае сваю трактоўку тэрмінаў «транслітарацыя», «практычная транскрыпцыя», «транскрыбіраванне» ў сферы эдыцыйнай археаграфіі.

Яго ж, *Інфармацыя: Метадычныя рэкамендацыі па публікацыі польскамоўных дакументаў XVI–XIX стст. / склад. А. І. Шаланда. — Мінск: БелНДІДАС, 2012. — 47 с.*

Аналізуецца выданне, якое з'яўляецца складаючай часткай серыі «Метадычныя рэкамендацыі па эдыцыі ў Рэспубліцы Беларусь». Адзначаюцца моцныя бакі працы, звяртаецца ўвага на недакладнасці ў эдыцыйнай тэрміналогіі.

НІКІЦЕНКА ВОЛЬГА МІХАЙЛАЎНА, вядучы архівіст аддзела публікацыі дакументаў НГАБ.

«Дакументы з архіваў устаноў Мінскай губерні, складзеныя ў 1873 г. для міжведамаснай камісіі па пытаннях архіўнай справы».

На падставе звестак архіўных крыніц раскрываюцца адносіны да архіўнай справы дзяржаўных устаноў у канцы XIX ст. Адзначаны аспекты дзейнасці міжведамаснай камісіі М. В. Калачова па пытаннях архіўнай справы (1873–1885 гг.). У шасці публікуемых дакументах, якія змяшчаюць звесткі з гісторыі пяці архіўных устаноў Мінскай губерні, распавядаецца пра парадак, умовы захавання і ўліку дакументальных матэрыялаў, мерапрыемствы па ўдасканаленні архіўнай арганізацыі.

СЕРАК АЛЕНА УЛАДЗІМІРАЎНА, старшы выкладчык кафедры філасофіі і паліталогіі Беларускага дзяржаўнага медыцынскага ўніверсітэта.

«Матэрыялы аб дзейнасці Ашмянскай следчай камісіі па пакаранні ўдзельнікаў паўстання 1863–1864 гг.».

На падставе архіўных матэрыялаў аўтар аналізуе функцыянаванне Ашмянскай ваенна-следчай камісіі, разглядае яе склад і асноўныя накірункі дзейнасці. Зроблена выснова аб тым, што ключавымі ў працы

камісіі былі пытанні, звязаныя з вызначэннем ступені віны і спосабу пакарання ўдзельнікаў і асоб, якія спачувалі паўстанню 1863–1864 гг., а таксама з размяшчэннем падследчых і рэгламентацыяй парадку іх утрымання.

Соркіна Іна Валер'еўна, кандыдат гістарычных навук, дацэнт кафедры гісторыі Беларусі Гродзенскага дзяржаўнага ўніверсітэта імя Янкі Купалы.

«Падзеі вайны 1812 г. у лёсе мястэчка Капыль у святле аднаго дакумента».

На падставе крыніцы з ДГАЛ аналізуюцца наступствы вайны 1812 г. для мястэчка Капыль Слуцкага павета Мінскай губерні. Адзначаны яго чалавечыя і маёмасныя страты, якія адлюстроўваюць агульную тэндэнцыю, характэрную для ўсёй тэрыторыі Беларусі.

Урублеўскі Вадзім Валер'евіч, аспірант кафедры крыніцазнаўства гістарычнага факультэта БДУ, вядучы навуковы супрацоўнік аддзела публікацыі дакументаў НГАБ.

«Характарыстыка штодзённага жыцця беларускага сялянства на падставе судовых матэрыялаў установ Рэчы Паспалітай XVIII ст.».

Праведзена аналітычнае даследаванне сялянскіх скаргаў, данясенняў возных, дэкрэтаў і іншай судовай дакументацыі як крыніц па гісторыі штодзённага жыцця сялянства ў другой палове XVIII ст. У дадатку на мове арыгінала публікуецца ліст віцебскага скарбніка Ю. Пагоскага за 1787 г., які сведчыць аб цікавай з'яве — прысваенні сялянамі шляхецкага паходжання.

Яго ж, *«Перспектывы стварэння навукова-даведачнага апарату да фонду НГАБ "Мінская мяшчанская ўправа"».*

Разгледжаны існуючы навукова-даведачны апарат да фонду НГАБ «Мінская мяшчанская ўправа» і прапанаваны канкрэтныя падыходы па яго ўдасканаленні, якія будуць спрыяць больш плённай працы даследчыкаў з гэтым каштоўным комплексам дакументаў па гісторыі і генеалогіі мінскіх мяшчан у XIX – пачатку XX ст.

Яго ж, *«Архівісты Мінскага дваранскага дэпутацкага сходу (частка III, літары К–Н)».*

Дадзеным артыкулам працягваецца публікацыя біяграм службоўцаў канцылярыі Мінскага ДДС, якія, акрамя сваіх непасрэдных справаводных абавязкаў, ажыццяўлялі ўлік і забеспячэнне захаванасці дакументаў. Публікуюцца звесткі аб канцылярыстах, чые прозвішчы пачынаюцца на

літары К — Н (11 асоб). Для складання біяграм выкарыстаны дакументы НГАБ, а менавіта фармулярныя спісы і вывадовыя справы з фонду Мінскага ДДС.

Яго ж, *Інфармацыя: Климов, С. М. Базилиане. — Могилев: УО «МГУ им. А. А. Кулешова», 2011. — 152 с.: ил.*

Дадзена характарыстыка першаму ў беларускай гістарыяграфіі спецыяльнаму даследаванню, прысвечанаму гісторыі ордэна базыльян у Вялікім Княстве Літоўскім у 70-я гг. XVIII – 30-я гг. XIX ст.

Сумесна *з Яцкевічам З. Л. Інфармацыя: — Кніга магістрата места Полацка 1727 г. / падрыхт. А. М. Латушкін, М. Д. Макараў. — Беласток: Беларускае навуковае таварыства. Вільня: Інстытут беларусістыкі, 2012. — 406 с.*

Дадзена ацэнка першай у сучаснай айчыннай гістарыяграфіі поўнай публікацыі ўсёй актавай кнігі асобнай дзяржаўнай установы перыяду Рэчы Паспалітай. Адзначаны вартасці і недахопы выдання.

Чарняўскі Фёдар Віктаравіч, гісторык.

«Стэфан Гладкі — пісар земскі Менскага ваяводства ў 1571–1617 гг.».

Даследуюцца факты біяграфіі, сямейна-роднасныя сувязі і маёмаснае становішча пісара земскага Менскага ваяводства Стэфана Фёдаравіча Гладкага. На прыкладзе жыццядзейнасці роду Гладкіх асветлены працэсы сацыяльна-эканамічнага і палітычнага жыцця Рэчы Паспалітай XVI–XVII стст.

ШАЛАНДА АЛЯКСЕЙ ІВАНАВІЧ, кандыдат гістарычных навук, загадчык сектара геральдыкі і нумізматыкі аддзела спецыяльных гістарычных дысцыплін і інфармацыйна-аналітычнай работы НАН Беларусі.

«Радавод і герб Галубцэвічаў з Полацкага ваяводства ВКЛ у XVI ст.».

Даследаваны генеалогія і герб полацкіх баяр Галубцэвічаў, упершыню апісваецца гербавая пячатка прадстаўніка роду Яцкі Багданавіча, датаваная 1541 г. Адзначана актуальнасць распрацоўкі радаводаў шляхты Полацкага ваяводства.

ШУМЕЙКА МІХАІЛ ФЁДАРАВІЧ, кандыдат гістарычных навук, дацэнт кафедры крыніцазнаўства гістарычнага факультэта БДУ.

«Гісторыя Alma mater скрозь прызму апублікаваных крыніц (да выдання зборнікаў дакументаў у серыі «Память и слава»)».

З’яўляючыся адным са складальнікаў дакументальных зборнікаў, прысвечаных гісторыі БДУ і выдадзеных у межах універсітэцкай серыі «Памяць і слава», аўтар асвятліў пытанні арганізацыі працы над імі, зрабіў спробу вызначыць значэнне зборнікаў дакументаў у айчыннай археаграфіі, адзначыў іх моцныя і слабыя бакі.

Яцкевіч Зміцер Лявонцьевіч, загадчык аддзела публікацыі дакументаў НГАБ.

Сумесна *з Лукашэвічам А. М. — «Палітычнае становішча беларускіх зямель напярэдадні вайны 1812 г. і падрыхтоўка іх для верагоднага тэатра ваенных дзеянняў».*

Упершыню публікуюцца 24 дакументы НГАБ, якія сведчаць аб агульнай сістэме ваеннага ўпраўлення, раскрываюць палітычныя настроі сярод насельніцтва беларускіх губерняў, паказваюць асаблівасці барацьбы з напалеонаўскай агентурай і спачуваючымі французскай арміі, інфармуюць аб фартыфікацыйным уладкаванні беларускага тэатра ваенных дзеянняў у 1810–1812 гг. і аб узроўні падрыхтоўкі картаграфічных матэрыялаў заходняга рэгіёна.

Змест

Архівазнаўства

О. М. Никитенко

Документы из архивов учреждений Минской губернии, составленные в 1873 г. для межведомственной комиссии по вопросам архивного дела 5

Публікацыя і археаграфічная апрацоўка архіўных дакументаў

А. М. Лукашевич, Д. Л. Яцкевич

Политическое положение белорусских земель накануне войны 1812 г. и подготовка их для вероятного театра военных действий 22

Ю. В. Нестерович

К вопросу о построении терминосистемы археографии: очерк по экспликации понятия стандартной передачи текста публикуемого исторического документа 78

Ю. В. Нестерович

Оптимизация употребления терминов «транслитерация», «практическая транскрипция», «транскрибирование» в сфере эдиционной деятельности 86

В. В. Урублеўскі

Характарыстыка штодзённага жыцця беларускага сялянства на падставе судовых матэрыялаў устаноў Рэчы Паспалітай XVIII ст. 94

Крыніцазнаўства

Р. І. Аўчыннікава

Аналіз кліматычных асаблівасцей на беларускіх землях у перыяд з 1810 па 1813 г. 115

Р. В. Боровой

Планирование и застройка левобережной части исторического центра Минска в XIX – начале XX в. (по материалам архивных источников) 132

В. У. Галубовіч

Да гісторыі міжэтнічных дачыненняў у Полацку ў першай палове XVII ст.: выпадак з яўрэямі 147

А. В. Грыб

Дзісненскі магістрат: структура і функцыі (паводле актавых кніг перыяду Рэчы Паспалітай) 155

А. Л. Грывянёў

Полацкі касцёл Святога Ружанца і яго парафія ў другой палове XVIII – пачатку XX ст. (па матэрыялах НГАБ)....................168

П. А. Каралёў

Захаванне помнікаў архітэктуры Беларусі ў перыяд Расійскай імперыі (па матэрыялах НГАБ)....................188

А. А. Лашкевіч

Эпізоды дзейнасці Магілёўскага губернскага жандарскага ўпраўлення ў другой палове XIX – пачатку XX ст. (па матэрыялах НГАБ)....................199

А. М. Лукашевич

Эволюция военного управления в белорусских губерниях Российской империи (1796–1812).................... 210

П. А. Некрашэвіч

Асаблівасці ўзаемаадносін вайскоўцаў Асобнага Літоўскага корпуса і насельніцтва беларускіх губерняў (1817–1830)....................226

Е. В. Серак

Материалы о деятельности Ошмянской следственной комиссии по наказанию участников восстания 1863–1864 гг. 235

І. В. Соркіна

Падзеі вайны 1812 г. у лёсе мястэчка Капыль у святле аднаго дакумента....................243

Ф. В. Чарняўскі

Стэфан Гладкі — пісар земскі Менскага ваяводства ў 1571–1617 гг.....................247

Генеалогія і геральдыка

А. І. Шаланда

Радавод і герб Галубцэвічаў з Полацкага ваяводства ВКЛ у XVI ст. 267

Навукова-даведачны апарат, забеспячэнне захаванасці і ўліку архіўных дакументаў

В. В. Урублеўскі

Перспектывы стварэння навукова-даведачнага апарату да фонду НГАБ «Мінская мяшчанская ўправа» 273

Постаці архівістаў

А. М. Латушкін

Архівісты Нясвіжскага архіва Радзівілаў (частка V, літары С–Я) 277

В. В. Урублеўскі

Архівісты Мінскага дваранскага дэпутацкага сходу (частка III, літары К–Н)..295

Хроніка і бібліяграфія

С. В. Жумарь

Слово об Александре Николаевиче Михальченко 302

М. Ф. Шумейко

История Alma mater через призму опубликованных источников (к изданию сборников документов в серии «Память и слава»)................305

Білоус, Н. Тестаменти киян середини XVI – першої половини XVII ст. — К.: Вид. дім «Простір", 2011. — 200 с. *(А. Б. Доўнар)* 310

Климов, С. М. Базилиане. — Могилев: УО «МГУ им. А. А. Кулешова», 2011. — 152 с.: ил. *(В. В. Урублеўскі)* 311

Кніга магістрата места Полацка 1727 г. / падрыхт. А. М. Латушкін, М. Д. Макараў. — Беласток: Беларускае навуковае таварыства. Вільня: Інстытут беларусістыкі, 2012. — 406 с. *(В. В. Урублеўскі, З. Л. Яцкевіч)* 316

«Метадычныя рэкамендацыі па публікацыі польскамоўных дакументаў XVI–XIX стст.» / склад. А. І. Шаланда. — Мінск: БелНДІДАС, 2012. — 47 с. *(Ю. У. Несцяровіч)*...321

Рэзюмэ 325
Резюме 333
Summary 341

Правілы для аўтараў «Архіварыуса» 349

Guidelines for authors of «Archivarius» 350

Архіварыус: зб. навук. паведамл. і арт. ; вып. 10 / рэд..: Ю. М. Бохан
А87 [і інш.]. — Мінск : НГАБ, 2012. — 360 с. — (серыя «Гісторыя, архіва-знаўства, крыніцазнаўства»).

ISSN 2225-4412.

Нацыянальным гістарычным архівам Беларусі падрыхтаваны дзясяты выпуск штогодніка «Архіварыус». На яго старонках асвятляецца шырокае кола пытанняў гісторыі, архівазнаўства, археаграфіі, крыніцазнаўства і іншых спецыяльных гістарычных дысцыплін. У навуковы ўжытак уводзіцца шэраг новых, раней невядомых дакументаў і фактаў.

Прызначаецца гісторыкам, архівістам, краязнаўцам і ўсім, хто цікавіцца старонкамі мінулага Беларусі.

УДК [930.22+94(476)«15/19»(082)]
ББК 79.3(Беи)+63.3(4Беи)41